

Compliance met colonoscopische surveillance

Aanbevelingen:

De mogelijkheden voor sedatie, pijnbestrijding en darmvoorbereiding dienen voorafgaand aan de coloscopie te worden besproken met de patiënt (zie richtlijn [sedatie buiten het OK complex](#)).

Om compliance met darmonderzoek te verhogen, is het aan te bevelen herinneringsberichten te sturen met daarin een oproep voor het onderzoek.

Het is de verantwoordelijkheid van de patiënt dat hij zich voor de geadviseerde surveillace onderzoeken

meldt. Het sturen van (elektronische) berichten vanuit het centrum waar patiënt het surveillance advies kreeg kan hierbij een geheugensteun zijn.

Literatuurbespreking:

Erfelijkheidadvisering bij Lynch syndroom en adenomateuze polyposis heeft als belangrijk doel de morbiditeit en mortaliteit die gevolg kunnen zijn van late diagnose en behandeling van colorectaal carcinoom te verlagen. Belangrijk is daarom de advisering over het te volgen controleschema. Bij Lynch syndroom bleek, dat er een belangrijke winst valt te behalen, indien de adviezen voor periodieke controle worden opgevolgd: een reductie van meer dan 50% in de incidentie van colorectaal carcinoom en een afname van 85% in totale mortaliteit [Jarvinen 1995¹⁶³, Jarvinen 2000¹⁶⁴]. Niet de effectiviteit van de periodieke controle is in het geding, maar wel het onvoldoende opvolgen van adviezen voor periodieke coloscopie [Lynch 1993²⁰⁴]. Bij familiair colorectaal carcinoom varieerde het percentage compliance van 50% tot 80% [Houlston 1990¹⁵⁴, Vasen 1995³²⁵, Stephenson 1993³¹¹; Richardson 1995²⁷⁶, Harris 2005¹⁴³, Kinney 2000¹⁸⁴], bij Lynch syndroom van 63% tot 93% [Hadley 2004¹³⁷, Ponz de Leon 2004²⁶⁴, Jass 2001, Stanley 2000³⁰⁸, Jarvinen 1995¹⁶³, Wagner 2005³³⁸].

De vraag is nu welke factoren geassocieerd zijn met compliance, zodat aanbevelingen kunnen worden gegeven, die het gebruik van preventieve maatregelen optimaliseren.

Er zijn veel studies verricht naar de compliance met periodiek darmonderzoek bij individuen met een verhoogd risico op colorectaal carcinoom. Slechts in vier van deze studies zijn echter factoren geanalyseerd, die samenhangen met verminderde compliance [Lynch 1993²⁰⁴, Hadley 2004¹³⁷, Halbert 2004¹³⁸, Bleiker 2005³², Bleiker 2013³¹]. Ten eerste is de mutatiestatus van belang: bij mutatiedragers bleek de compliance hoger dan bij individuen, die hun mutatiestatus niet kenden. Andere factoren die positief gerelateerd bleken aan compliance waren oudere leeftijd [Hadley 2004¹³⁷] en een gevoel van controle op de ontwikkeling van colorectaal carcinoom door het laten verrichten van periodiek onderzoek [Halbert 2004¹³⁸]. In een Nederlandse studie waren ervaren obstakels bij het ondergaan van darmonderzoek zoals pijn en gêne negatief gecorreleerd aan compliance [Bleiker 2005³²]. De voorbereiding van de coloscopie werd als het meest belastende onderdeel van het darmonderzoek genoemd [Bleiker 2005³²]. Tevens kwam in deze Nederlandse studie naar voren dat niet in alle ziekenhuizen sedatie bij coloscopie werd aangeboden. Van de ondervraagden gaf 61% aan dat de mogelijkheid om sedatie te krijgen, de drempel om een coloscopie te ondergaan zou verlagen. Hiernaast bleek dat het ontvangen van herinneringsbrieven, met daarin een oproep voor darmonderzoek, positief geassocieerd was met compliance. Lynch beschreef op grond van een viertal case-studies, dat angst, ontkenning, een gebrek aan kennis over onderzoeksprocedures en financiële beperkingen een rol speelden bij het uitstellen van controles op colorectaal carcinoom [Lynch 1993²⁰⁴]. In deze Amerikaanse studie speelden ziektekostenverzekeringen waarschijnlijk een andere rol spelen dan in de Nederlandse situatie.

Conclusies:

Bij Lynch syndroom is bij mutatiedragers de compliance met periodieke coloscopie hoger dan bij individuen uit deze families, die hun mutatiestatus niet kennen.

Niveau 3: C Lynch 1993²⁰⁴, Hadley 2004¹³⁷, Halbert 2004¹³⁸, Bleiker 2005³²

Pijn en gêne tijdens coloscopie hebben een negatieve invloed op de compliance bij darmonderzoek.

Niveau 3: C Bleiker 2005³²

Het ondergaan van lavage voorafgaand aan het darmonderzoek wordt als het meest belastende deel van het onderzoek ervaren.

Niveau 3: C Bleiker 2005³²

Het aanbieden van sedatie zou de drempel voor darmonderzoek verlagen.

Niveau 3: C Bleiker 2005³²

Herinneringsbrieven, met daarin een oproep voor darmonderzoek, zijn positief geassocieerd met compliance.

Niveau 3: C Bleiker 2005³²

Angst, ontkenning, gebrek aan kennis over coloscopie en financiële beperkingen kunnen leiden tot het

uitstellen van endoscopisch onderzoek.

[Niveau 4](#): D Lynch 1993 [204](#)

Overwegingen:

Er werd geen relevante literatuur gevonden over compliance met adviezen voor controle op andere met Lynch syndroom geassocieerde maligniteiten, met uitzondering van endometriumcarcinoom, of over compliance met adviezen voor controle bij adenomateuze polyposis.

Wat betreft familiair colorectaal carcinoom is er veel literatuur over de - in de meeste gevallen eenmalige - opkomst voor darmonderzoek (sigmoïdoscopie, coloscopie) na een oproep onder eerstegraads familieleden van patiënten met colorectaal carcinoom. Het opkomstpercentage voor darmonderzoek lag in deze groepen lager dan het opkomstpercentage van individuen, die erfelijkheidsonderzoek- en advies hadden ontvangen. Voor darmonderzoek, uitgevoerd in deze (lagere) risicogroepen blijkt dat het nadrukkelijke advies van een arts het onderzoek te laten verrichten het opkomstpercentage positief beïnvloedt [Lewis 1996¹⁹⁹, James 2002¹⁶¹, Holt 1991¹⁵¹, Friedman 1999¹¹⁰, Cibula 2003⁶⁵, Harris 1997¹⁴²].

Uit de focusgroep, ingesteld voor de ontwikkeling van de eerste richtlijn van 2008 bleek, dat het voor patiënten belangrijk is dat de specialisten die de endoscopie uitvoeren over de procedure goed communiceren met de patiënt.

De tekst in deze richtlijn over compliance is gebaseerd op de literatuursearch welke is uitgevoerd voor de eerste richtlijn van 2008. In de jaren daarop volgend is nieuwe literatuur verschenen die hier niet is gerapporteerd [Aktan-Collan 2013³⁵⁹, Bleiker 2013³⁶⁰]. De resultaten van deze nieuwe literatuur ondersteunen bovenstaande conclusies.